

Conjunctuurbericht

Centraal bureau voor de statistiek

Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen

In januari was het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 2% groter dan in december. Ten opzichte van januari 1986 daalde de industriële productie met 1%. Vooral als gevolg van het koude weer in januari 1987 nam de productie in de delfstoffenwinning en bij de openbare nutsbedrijven sterk toe. Het volume van de productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) was in januari 6% groter dan een jaar eerder. De eerste uitkomsten voor januari van de ontwikkeling van de in- en uitvoer van goederen wijzen op volumedalingen. De binnenlandse consumptie door gezinnen, voor prijsveranderingen gecorrigeerd, was in januari 4% groter dan in dezelfde maand van 1986. Wederom namen vooral de bestedingen aan duurzame goederen het meest toe. Het koude weer zorgde voor een forse stijging van het gasverbruik. Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden januari en midden februari met 0,2% gestegen. Vergelijken met februari 1986 zijn de consumptieprijsen met 1,2% gedaald. Het aantal uitgesproken faillissementen was in februari 7% groter dan een jaar eerder. Bij deze wijze van vergelijken was dit de eerste stijging na juli 1985. In 1986 werd ruim 12% meer aan consumptief krediet verstrekt dan in het jaar daarvoor. De spaartegoeden namen vorig jaar met 5% toe. De rente daalde in februari verder. Het rendement op staatsobligaties kwam op een gemiddeld niveau van 6,1% tegen 6,2% in januari.

Dit blijkt uit gegevens die medio maart beschikbaar waren. In de Focus wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de consumptie sinds 1980.

Productie

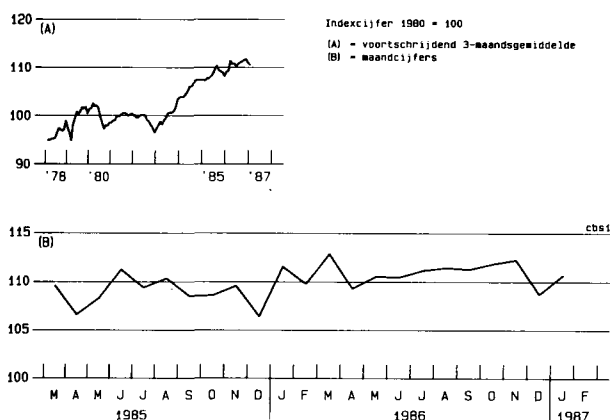
Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie was, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, in januari 2% groter dan in december. Volgens deze voorlopige cijfers nam de productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) over deze periode met 5% toe. De belangrijkste oorzaak van deze grote stijging was het koude weer in januari, waardoor de productie in de delfstoffenwinning en bij de openbare nutsbedrijven sterk toenam.

Ten opzichte van januari 1986 nam de nijverheidsproductie met 6% toe. De grote produktiestijgingen die werden gerealiseerd in de delfstoffenwinning en bij de openbare nutsbedrijven, wogen ruimschoots op tegen de lichte produktiedaling in de industrie (-1%).

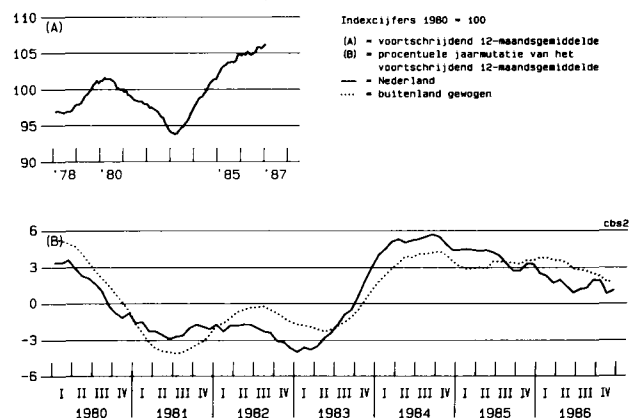
Vorig jaar nam de nijverheidsproductie in Nederland met 1% toe ten opzichte van 1985. Bij onze zes belangrijkste

handelspartners was dit gemiddeld 2%. Van deze landen lag de productiegroei in Italië, België en de Bondsrepubliek Duitsland boven die van Nederland. In het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en de Verenigde Staten nam, net als in Nederland, het produktievolume in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) met 1% toe. In Japan, dat niet tot de belangrijkste exportlanden van Nederland behoort, lag de productie het afgelopen jaar nagenoeg op hetzelfde niveau als in 1985. Opvallend is dat in vrijwel alle genoemde landen de groei van de nijverheidsproductie in 1986 lager was dan het jaar daarvoor. In de Bondsrepubliek Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Japan werd de sterkste afnemering van de groei geregistreerd. Ook in Nederland nam de groei af; in 1985 werd nog een produktiestijging van 3% gemeten. Alleen in Italië nam de groei het afgelopen jaar duidelijk toe. Overigens laat grafiek 2 zien dat in de weergegeven periode

Productie industrie (volume - seizoengecorrigeerd)

Productie nijverheid (volume)

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1980/84 gemidd.	1985	1986	1986				1986		1987		Trend ²
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	nov.	dec.	jan.	febr.	
VOLUME-GE-GEVENS												
<i>Productie in de nijverheid</i>												
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	0	3	1	-1	1	4	1	-4	4	6		I+
Delfstoffenwinning	-4	9	-4	-11	-3	16	-6	-20	7			I
Industrie	2	2	2	3	1	2	3	2	2	-1		I
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	2	3	3	-1	4						I
Textiel-, kleding- en lederindustrie	-3	3	-1	2	-3	0						I
Papier- en grafische industrie	0	3	4	6	4	1	3	3	4			I+
Chemische industrie	7	2	0	-2	-3	-1	5	2	10	6		I
Rubber- en kunststofverw. industrie	7	3	7	5	4	9						I++
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-5	1	6	6	4	8						I+
Basismetalenindustrie	2	-3	-2	3	-4	-7	-2	-3	-4	-12		-I
Elektrotechnische industrie	4	5	3	1	2	0	6	8	2			I+
Rest metaal- en overige industrie	0	3	1	6	2	1						I
Openbare nutsbedrijven	2	1	4	0	5	9	5	-4	12			I++
Bouwnijverheid: begonnen woningen	0	-10	15	24	18	-16	34	56	9	-6		I++
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>												
Invoer, totaal	1	7	4	-1	6	2	7	0	14	-2		I+
Grondstoffen en halffabrikaten	1	4	2	-4	8	2	3	0	9			I+
Consumptiegoederen	-1	4	9	5	10	10	12	5	22			I++
Investeringsgoederen	4	13	14	4	7	12	33	15	48			I++
Algemene goederen	-2	22	-9	3	-10	-17	-14	-22	-12			-I
Uitvoer, totaal	3	5	4	-1	5	5	5	0	8	-7		I+
Onbewerkte agrarische producten	5	6	5	0	5	6	9	9	10			I+
Delfstoffen	-8	9	-15	-21	-13	9	-17	-30	-5			-I
Fabrikaten	4	4	5	3	6	4	7	3	10			I+
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>												
Binnenlandse consumptie, totaal	-1	2	2	2	3	3	2	-2	4	4		I+
Voedings- en genotmiddelen	0	1	2	3	1	3	1	-4	4	4		I+
Duurzame consumptiegoederen	-3	3	5	5	5	7	4	-1	10	5		I++
Textiel, kleding, schoeisel e.d.	-4	2	3	3	2	6	0	-7	9			I+
Huish. artikelen en woninginrichting	-4	1	5	4	5	6	6	2	11			I++
Transportmiddelen	0	8	10	9	12	13	7	2	5			I++
Rest duurzame consumptiegoederen	-5	2	6	5	5	7	8	1	14			I+
Overige goederen en diensten	0	1	2	1	2	2	1	-1	2	5		I
Huur, verwarming, verlichting en water	1	4	3	1	4	5	1	-4	5			I+
Rest overige goederen en diensten	0	0	1	1	1	1	1	0	1			I
<i>Investeringen in vaste activa</i>												
Bruto investeringen, totaal	-2	4	0	11	8							I++
Bedrijven	-2	5	1	13	10							I++
Nijverheid	-1	14	13	9	15							I++
Exploitatie van woningen	-3	-4	-9	14	6							I+
Overige bedrijven	-2	7	-1	16	9							I++
Overheid	-2	-4	-9	1	-2							-I
<i>Kwartaalrekeningen</i>												
Bruto Binnenlands Produkt	-0,5	1,5	-0,5	2,5	2,5							I
Bruto Nationaal Produkt	0,5	2,0	-1,5	2,0	2,5							I
Bruto Nationaal Inkomen	0,5	2,5	2,0	4,5	4,0							I+
PRIJZEN												
Producentenprijzen landbouw, tot. afzet	4	-2		-5	-8	-6			-10			-I
Producentenprijzen industrie, tot. afzet	4,9	1,0		-9,3	-12,8	-13,7						-I
Producentenprijzen industrie, verbruik	6,5	0,3		-17,4	-23,8	-24,1						-I
Ruilvoet, unit value (goederen)	1	1	2	5	5	2	-4	-3	-7			I+
Invoerprijzen, unit value	6	1	-17	-13	-19	-20	-17	-18	-15			-I
Uitvoerprijzen, unit value	7	2	-16	-9	-15	-18	-20	-20	-21			-I
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	4,7	2,3	0,2	1,2	0,4	-0,6	-0,2	-0,2	-0,1	-1,3	-1,2	I
Regelingslonen particulier bedrijf	3,7	1,3	1,2	1,4	1,2	1,0	0,9	0,9	0,9	0,5		I
Regelingslonen overheid	-0,6	-1,0	0,7	-0,4	-0,3	1,6	1,8	1,9	1,9	1,2		I
Regelingslonen trendvolgers	1,4	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1		I
Dollarkoers, contante notering	13	4	-26	-28	-27	-27	-22	-22	-21	-24	-22	-I
OVERIGE INDICATOREN												
Consumentenvertrouwen ¹ (in %)		-4	9	12	11	7	4	3	4	10	10	
Beurswaarde-index, algemeen	18	26	15	14	17	18	13	12	12	4	6	I++
Uitgesproken faillissementen	5	-14	-17	-31	-15	-9	-11	-6	0	-11	7	-I
<i>Conjunctuurtest industrie</i>												
Bezettingsgraad (in %)		85	84	84	85	84	84					I
Orderpositie (1984=100)		105	108	108	109	108	105	105	105	104		I
Beoordeling orderontvangsten ¹ (in %)		-9	-13	-10	-12	-15	-16	-15	-17	-11		
Beoordeling voorr. eindprodukten ¹ (in %)		4	6	6	7	6	5	5	5	5		
<i>Arbeidsmarkt</i>												
Werkzame personen in de industrie	-3	1		1	1	1						I
Aantal werkloosheidsuitkeringen	31	-2	-4	-5	-5	-4	-3	-3	-4			-I
<i>Geld en krediet</i>												
Spaartegoeden	6	5	5	4	4	5	5	5	5			I+
Verstrekt consumptief krediet	-4	6	12	12	15	10	13	2	21			I++
Binnenlandse liquiditeitsmassa	8	8		7	6	7		6				I++
Geldhoeveelheid	6	7		7	8	9		9				I++
Secundaire liquiditeiten	11	10		8	3	4		2				I++
Officieel wisseldisconto (in %)	6,9	5,3	4,6	4,8	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	-I
Daggeldmarktrente (in %)	8,1	6,3	5,8	5,8	6,1	5,7	5,7	5,7	6,2	6,0	5,3	-I
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,6	7,3	6,3	6,7	6,3	6,0	6,2	6,2	6,4	6,2	6,1	-I

¹ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

² Trend: procentuele jaarmutatatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

-I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

de produktie in Nederland en het buitenland in grote mate parallel verloopt.

Volgens de gegevens van de conjunctuurtest van januari is de orderpositie van de industrie in januari opnieuw enigszins verslechterd. In het tweede kwartaal van 1986 bereikte de index van de orderpositie (1984=100) een top: 109. In de maanden daarna nam de orderpositie geleidelijk af; in januari kwam de index op 104, de laagste stand sinds mei 1985. Bij de beoordeling van de orderontvangsten tekende zich ten opzichte van december een lichte verbetering af. Deze kwam uitsluitend voor rekening van de intermediaire goederenindustrie.

Het aantal begonnen woningen lag in januari van dit jaar 6% lager dan dezelfde maand van vorig jaar. Voor het jaar 1986 als geheel werd een toename van 15% geregistreerd.

Buitenlandse handel

De nog voorlopige cijfers van de in- en uitvoer van goederen over januari wijzen op volumedalingen. Met name het exportvolume bleef aanzienlijk achter bij dat van januari 1986 (-7%). De invoer daalde met 2%.

In het vierde kwartaal van 1986 namen de in- en uitvoer nog toe (met 7% resp. 5%). De stijging over het gehele jaar 1986 was voor beide 4%.

Consumptie

Het volume van de binnenlandse consumptie door gezinnen was in januari 4% groter dan in de overeenkomstige maand van 1986. In alle drie onderscheiden categorieën werd een duidelijke toename gemeten. De bestedingen aan duurzame goederen stegen met 5%. Ondanks prijsstijgingen (o.a. als gevolg van de verhoging van de bijzondere verbruiksbelasting en de BTW) namen wederom de aankopen van nieuwe personenauto's het meest toe. De grote stijging die zich bij de bestedingen aan overige goederen en diensten voordeed (5%), wordt voor een belangrijk deel verklaard door het koude januari-weer en het daarmee samenhangende grote gasverbruik. Vergeleken met januari 1986 steeg de afname van gas met ongeveer een derde in volume. De bestedingen aan voedings- en genotmiddelen namen met ongeveer 4% toe. Vooral de ontwikkeling van deze laatste categorie is positief beïnvloed door een ander koopdagenpatroon dan in januari 1986.

De index van het consumentenvertrouwen handhaafde zich in februari op hetzelfde niveau als in januari. Op de vijf vragen waarop de indicator is gebaseerd, werden 10% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. In het laatste kwartaal van 1986 lag dit gemiddeld nog op 4%. Met name de vraag of het nu een gunstige tijd is om grote aankopen te doen, werd de laatste twee maanden duidelijk positiever beantwoord.

Prijzen

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden januari en midden februari met 0,2% gestegen. Ten opzichte van februari 1986 daalden de consumptieprijzen met 1,2%. Alleen voor de bestedingscategorieën huur, verwarming en verlichting (-6,4%) en voedingsmiddelen,

dranken en tabak (-1,9%) werden prijsdalingen gemeten. Binnen de eerste categorie waren met name verwarming en verlichting goedkoper dan een jaar eerder; de prijsdaling in deze groep had een effect van -2,1% op de totaalprijsindex. De overige onderscheiden bestedingscategorieën kenden prijsstijgingen: vooral de medische verzorging (3,6%) en verkeer en vervoer (2,0%) werden duurder.

Faillissementen

In februari werden 340 faillissementen uitgesproken; ten opzichte van dezelfde maand van 1986 betekent dit een stijging van 7%. De laatste keer dat bij deze wijze van vergelijken een toeneming werd geregistreerd, was in juli 1985. Sinds december 1985 schommelt het aantal uitgesproken faillissementen tussen 300 en 400 per maand.

Geld en krediet

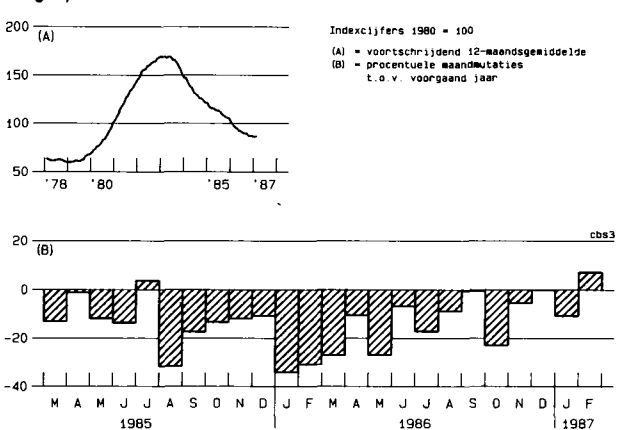
In 1986 werd ruim 12% meer aan consumptief krediet verstrekt dan in het jaar daarvoor. Een dergelijke groei is sinds 1978 niet meer voorgekomen. In totaal werd het afgelopen jaar 8,1 miljard gulden aan kredieten voor consumptieve doeleinden verstrekt. Dit bedrag is inclusief een kredietvergoeding (rente en kosten) van 1,4 miljard.

Het totale spaartegoed nam in 1986 gemiddeld met 5% toe. Ultimo december werd een stand van 155,8 miljard gulden gemeten.

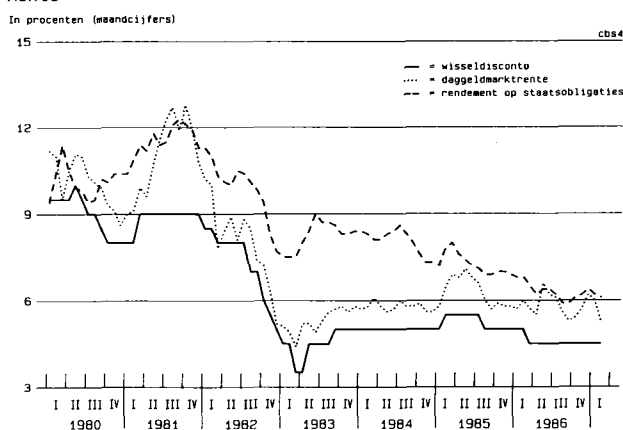
In de laatste maanden van 1986 vertoonde de rente een opwaartse tendens. Na een laagste stand van 5,3% in september steeg de daggeldmarktrente tot 6,2% in december. In de eerste maanden van dit jaar daalde de daggeldmarktrente scherp: in januari lag het maandgemiddelde op 6,0%; in februari was dit 5,3%. Het rendement op staatsobligaties nam vorig jaar van september op december toe van 5,9% tot 6,4%. In januari en februari daalde deze indicator voor de lange termijn-rente tot respectievelijk 6,2% en 6,1%. Het wisseldisconto van De Nederlandsche Bank bleef over deze hele periode gehandhaafd op 4,5%.

Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld. Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

Uitgesproken faillissementen

Rente

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1980/84 gemidd.	1985	1986	1986				1986		1987		Trend ²
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	nov.	dec.	jan.	febr.	
Produktie nijverheid, excl. bouwnijv. (volume)												
% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor												
Bondsrepubliek Duitsland	0	6	2	2	5	1	0	-1	3			H
België	0	2		4	1	3		-1				I
Frankrijk	0	1	1	0	1	2	1	0	1			I
Verenigd Koninkrijk	1	5	1	2	0	2	1	0	2			I
Italië	-1	1	3	3	3	2	4	2	4			H
Verenigde Staten	3	2	1	1	1	1	1	1	1			I
Japan	4	4	0	1	-1	-1	-1	-2	1			I
Europese Gemeenschap	0	3	2	2	3	2	1	0	3			H
Buitenland (gewogen) ¹	0	4	2	2	2	2	1	0	2			I
Nederland	0	3	1	-1	1	4	1	-4	4	6		H
Produktie industrie (volume)												
Bondsrepubliek Duitsland	0	6	3	2	5	2	4	0	12			H
België	0	2		3	0	4		0				I
Frankrijk	-1	0		0	0	2						I
Verenigd Koninkrijk	0	3	0	-1	-1	1	2	2	2			I
Italië	-1	1	3	4	3	2	3	2	4			H
Verenigde Staten	3	2	2	2	2	2	2	2	2			H
Japan	4	5		1	-1	-1		-2				I
Europese Gemeenschap	0	3	2	1	3	2	3	2	2	-1		H
Nederland	2	2	2	3	1	2	3	2	2			I

Bron voor gegevens buitenland: Eurostat.

¹ Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1984.

² Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

-- I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; H: tussen 2% en 5%; H+: groter dan 5%.

Focus: Herstel van de consumptie

In 1986 nam het volume van de binnenlandse consumptie met 2,5% toe ten opzichte van het jaar daarvoor. De laatste keer dat een dergelijke stijging werd gemeten was in 1979. Het groeicijfer van het afgelopen jaar lag duidelijk hoger dan het gemiddelde van de periode 1980-1985. Dit geldt overigens voor alle onderscheiden consumptie categorieën (zie grafiek). In de periode 1980-1985 daalde de binnenlandse consumptie als geheel met 0,2% per jaar, ondanks een stijging in 1985 met 1,5%.

De ontwikkeling bij de totale binnenlandse consumptie wordt het sterkst geaccentueerd bij de duurzame goederen. De bestedingen aan deze goederen - ongeveer een vijfde van het totaal - daalden met name in de jaren 1981 en 1982 fors; in 1985 trad een herstel op. Gemiddeld over de periode 1980-1985 namen de aankopen met 2,3% per jaar af. In 1986 werd echter een groei van ruim 5% gemeten. Voor alle onderscheiden categorieën binnen de duurzame goederen is een dergelijke sterke toeneming van de groeipercenages waar te nemen. De aankopen van transportmiddelen

- voornamelijk personenauto's - namen het afgelopen jaar zelfs met ruim 10% toe.

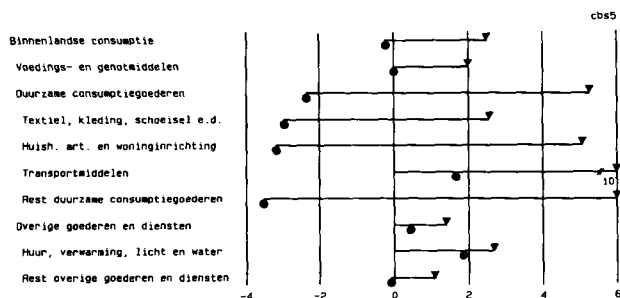
De uitgaven aan de twee andere onderscheiden bestedingscategorieën, voedings- en genotmiddelen en overige goederen en diensten, hangen minder samen met het conjunctuurverloop. Beide kenden in 1986 weliswaar een duidelijk sterkere groei dan gemiddeld in de periode 1980-1985, maar deze was minder dan bij de duurzame goederen.

De bestedingen aan voedings- en genotmiddelen - ook ongeveer een vijfde van de binnenlandse consumptie - lagen in 1985 nagenoeg op hetzelfde niveau als in 1980. In 1986 namen deze bestedingen met 2% toe.

De grootste bestedingscategorie is de groep overige goederen en diensten (drie vijfde van het totaal). Voor een belangrijk deel zijn dit de zogenaamde vaste lasten als huur en verwarming, gezondheidsdiensten e.d.. De uitgaven aan deze categorie vertoonden over de periode 1980-1985 een lichte stijging (gemiddeld per jaar 0,5%); in 1986 bedroeg de groei 1,5%.

Consumptie per bestedingscategorie

Procentuele volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

▼ 1986 ● 1980/85 gemiddeld per jaar

Consumptie

Indexcijfers 1980 = 100 (voortschrijdend 12-maands gemiddelde)

